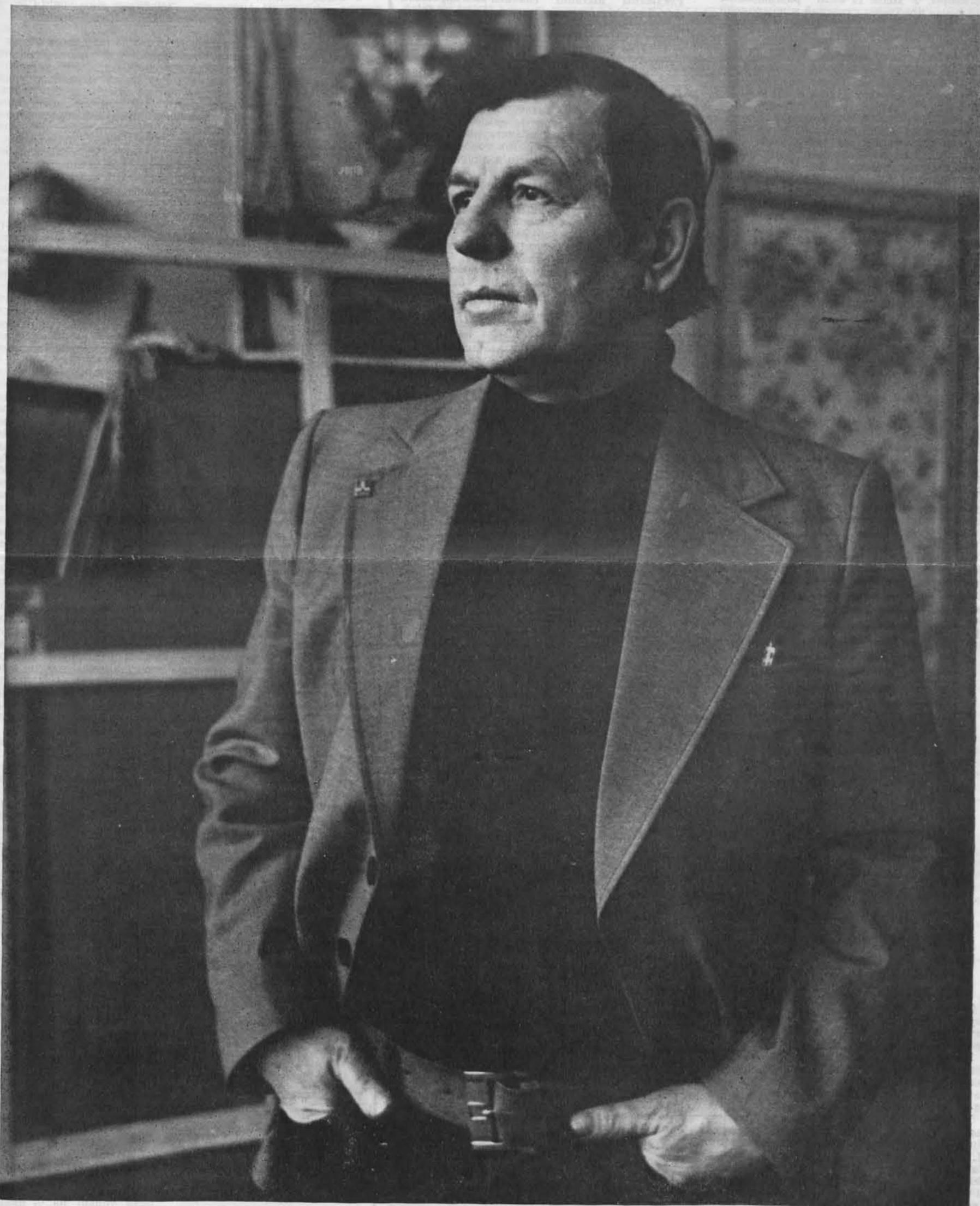

Голас Радзімы

№ 20 (1694)
21 мая 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

Жывапісец Леанід ШЧАМЯЛЕУ — адзін з аўтараў выстаўкі, што адкрылася ў пачатку мая ў мінскім Палацы мастацтва і прысвечана Дню Перамогі. Ветэран Вялікай Айчыннай вайны, цяпер заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Леанід Шчамялеў у сваіх творах усаўляе мірную стваральную працу, прыгажосць і веліч жыцця. На яго палотнах наша паўсядзённая рэчаіснасць выглядае як увасобленыя мары салдат пераможнага 1945 года. Тут глыбокі блакіт яснага неба і сінь квітнеючага лёну, бялюткія ўборы нявест і заснежаныя палеткі, залатыя шапкі сланечнікаў і пунсовыя рабінавыя гронкі, дзіцячая бесклапотнасць і жаночая абаяльнасць...

Фота С. КРЫЦКАГА.

падзеі • людзі • факты

ДРУЖАЛЮБНЫ ВІЗИТ

Савецкі Саюз наведла партыйна-дзяржаўная дэлегацыя Народнай Рэспублікі Конга на чале са Старшынёй ЦК Кангалезскай партыі працы, Прэзідэнтам, кіраўніком дзяржавы, Старшынёй Савета Міністраў Дэні Сасу-Нгесо.

У Крамлі адбыліся савецка-кангалезскія перагаворы. У ходзе іх былі разгледжаны актуальныя праблемы сучаснай міжнароднай абстаноўкі, у тым ліку становішча на афрыканскім кантыненте.

Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Л. І. Брэжнеў інфармаваў Д. Сасу-Нгесо аб ходзе ажыццяўлення разгорнутай праграмы канструктыўных прапаў па захаванню міру і паглыбленню разрадка, спыненню гонкі ўзбраенняў, абвешчанай на XXVI з'ездзе КПСС.

У ходзе перагавораў, якія праходзілі ў цёплай, дружэлюбнай абстаноўцы, былі разгледжаны пытанні савецка-кангалезскага двухбаковага супрацоўніцтва. Былі падпісаны Дагаворы аб дружбе і супрацоўніцтве паміж СССР і НРК і пагадненне аб супрацоўніцтве Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Кангалезскай партыі працы.

ПРАТЭСТ САВЕЦКАГА ўРАДА

12 мая ў вашынгтонскім аэрапорце Далес амерыканскімі ўладамі была ўчынена нахабная правакацыя ў адносінах да савецкага самалёта, які выконваў рэгулярны рэйс па маршруту Вашынгтон—Масква, а таксама членаў яго экіпажа і пасажыраў.

За некалькі мінут да пасадкі пасажыраў вялікая група аэраў ФБР акружыла самалёт і фактычна захапіла яго, выгнаўшы з прымяненнем грубай сілы з кабіны савецкі экіпаж. Багаж, які знаходзіўся ў самалёце, у тым ліку той, што належаў супрацоўнікам савецкіх афіцыйных прадстаўніцтваў у ЗША, быў выкінуты на зямлю і ўскрыты, частка яго была ўкрадзена. Тым самым быў груба парушаны дыпламатычны імунітэт.

НА АРБЦЕ НОВЫ МІЖНАРОДНЫ ЭКІПАЖ

З ПАВЕДАМЛЕННЯЎ ТАСС

14 мая 1981 года ў 21 гадзіну 17 мінут маскоўскага часу ў Савецкім Саюзе ажыццяўлен запуст касмічнага карабля «Саюз-40».

Касмічны карабель пільтуе міжнародны экіпаж: камандзір карабля Герой Савецкага Саюза лётчык-касманавт СССР Леанід Папоў і касманавт-даследчык грамадзянін Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі Думітру Прунарыу.

Праграмай пільту карабля «Саюз-40» прадугледжваецца стыкоўка з арбітальным навукова-даследчым комплексам «Салют-6» — «Саюз Т-4». Касманавтам Папову і Прунарыу належыць выканаць на борце комплексу шэраг даследаванняў і эксперыментаў

сумесна з касманавтамі Кавалёнкам і Савіных, якія працуюць на калязямной арбіце з 12 сакавіка 1981 года.

Касмічны палёт міжнароднага экіпажа ажыццяўляецца ў адпаведнасці з праграмай «Інтэркосмас», у рамках якой за перыяд з сакавіка 1978 года было праведзена восем сумесных палётаў грамадзянін Савецкага Саюза і брацкіх сацыялістычных краін.

15 мая 1981 года ў 22 гадзіны 50 мінут маскоўскага часу праведзена стыкоўка касмічнага карабля «Саюз-40» з арбітальным комплексам «Салют-6» — «Саюз Т-4».

У калязямной касмічнай

прасторы на борце пільтуемага навукова-даследчага комплексу «Салют-6» — «Саюз Т-4» — «Саюз-40» працуюць міжнародны экіпаж у саставе трох савецкіх касманавтаў Уладзіміра Кавалёнка, Віктара Савіных, Леаніда Папова і румынскага касманавта Думітру Прунарыу.

Навуковая праграма пільту, падрыхтаваная сумесна вучонымі Савецкага Саюза і Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі, разлічана на сем дзён і прадугледжвае даследаванні прыродных рэсурсаў Зямлі і вывучэнне навакольнага асяроддзя, фізіка-тэхнічныя і тэхналагічныя эксперыменты, медыка-біялагічныя даследаванні.

ПАПОЎ
ЛЕАНІД ІВАНАВІЧ

Герой Савецкага Саюза лётчык-касманавт СССР Леанід Іванавіч Папоў нарадзіўся 31 жніўня 1945 года ў горадзе Александрыя Кіраваградскай вобласці.

Пасля заканчэння ў 1968 годзе Чарнігаўскага вышэйшага ваеннага авіяцыйнага вучылішча лётчыкам імя Ленінскага камсамола служыў лётчыкам-знішчальнікам у Ваенна-Паветраных Сілах.

У 1970 годзе Леанід Іванавіч быў залічаны ў атрад касманавтаў. Прымаў удзел у кіраванні палётамі касмічных апаратаў. Л. Папоў — член Камуністычнай партыі Савецкага Саюза з 1971 года. У 1976 годзе без адрыўу ад работы ў Цэнтры падрыхтоўкі касманавтаў закончыў Ваенна-паветраную акадэмію імя Ю. А. Гагарына.

Свой першы касмічны палёт працягласцю 185 сутак Л. Папоў здзейсніў у 1980 годзе ў якасці камандзіра асноўнай экспедыцыі на станцыі «Салют-6».

СВЯТА
ПРАФСАЮЗАЎ

60-годдзю І Усебеларускага з'езда прафсаюзаў было прысвечана ўрачыстае пася-

джэнне ў Мінску. У ім удзельнічалі кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, прафсаюзныя актывісты, перадавікі і наватары вытворчасці, дзеячы навукі і культуры. З да-

ДУМІТРУ
ПРУНАРЫУ

Грамадзянін Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі Думітру Прунарыу нарадзіўся 27 верасня 1952 года ў горадзе Брашоў.

Пасля заканчэння ў 1976 годзе Бухарэсцкага політэхнічнага інстытута працаваў інжынерам на авіяцыйным заводзе. Затым скончыў ваенна-авіяцыйную афіцэрскую школу і служыў у авіяцыйным палку румынскай Народнай арміі.

Старшы лейтэнант-інжынер Думітру Прунарыу — член Румынскай камуністычнай партыі з 1973 года.

У сакавіку 1978 года пачаў рыхтавацца да касмічнага палёту па праграме «Інтэркосмас» у Цэнтры падрыхтоўкі касманавтаў імя Ю. А. Гагарына. Прайшоў поўны курс абучэння па праграме пільтуемага карабля «Саюз» і арбітальнай станцыі «Салют».

кладам выступіў старшыня Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў М. Полазаў. Ён расказаў аб гісторыі ўзнікнення і дзейнасці прафсаюзаў Беларусі.

◆ ПАДАТКІ У БЮДЖЭЦЕ КРАІНЫ І СЯМ'І

◆ ПРАЦЭНТ АД ДАХОДАЎ, АЛЕ ЯКІ!

◆ ГУМАННАЕ ПЕРАРАЗМЕРКАВАННЕ СРОКАЎ

НА ДАБРАБЫТ НАРОДА

У СССР падаткі з насельніцтва складаюць прыкладна 9 працэнтаў усіх паступленняў у бюджэт краіны. Такую ж долю (каля 9 працэнтаў) свайго даходу адлічвае на падаткі кожная савецкая сям'я.

Гэта супадзенне і выпадковае, і заканамернае. Выпадковае, што хістаецца ў межах лічбы 9, заканамернае ж у тым сэнсе, што як у бюджэце краіны, так і ў бюджэце сям'і доля падаткаў невялікая: для сям'і такія «падатковыя паборы» не цяжкія, для дзяржавы яны не вызначаюць даходную частку бюджэту.

Асноўныя паступленні ў бюджэт краіны даюць плацяжы з прыбытку дзяржаўных прадпрыемстваў, падатак з абароту, узносы прадпрыемстваў і арганізацый па сацыяльнаму страхаванню, падатковы падатак з калгасаў, даходы ад замежнага гандлю. За кошт гэтых крыніц забяспечваецца амаль 91 працэнт бюджэтных сродкаў. Напрыклад, у бюджэце на 1981 год яны складаюць 271,4 мільярда рублёў, а плацяжы насельніцтва — 26,8 мільярда.

У СССР большасць з 112,5 мільёна занятых у народнай гаспадарцы плацяць толькі адзін падатак — падатковы. З мінімуму заробтанай платы (да 70 рублёў уключна) падатак увогуле не бярацца, з заробткаў звыш 70 рублёў і да 100 рублёў падатак бярацца па паніжаных стаўках — 3—8 працэнтаў. І толькі з заробтанай платы звыш 100 рублёў падатковыя адлічэнні складаюць 13 працэнтаў. Гэта максімальная падатковая стаўка на працоўныя даходы насельніцтва. Даходы ад прыватнай практыкі, саматужна-рамеснага промысла абкладаюцца ў СССР па прагрэсіўных стаўках — да 65—69 працэнтаў. Найбольш прагрэсіўная шкала падаткаабкладання (да 81 працэнта) прымяняецца да асоб, якія жывуць за кошт здачы ў арэнду маёмасці, гэта значыць на непрацоўныя даходы. Напрыклад, на даходы, што атрымліваюць ад здачы ў арэнду жылля.

Пэўныя сацыяльныя слаі насельніцтва карыстаюцца падатковымі льготамі. Напрыклад, працуючыя інваліды, мнагадзетныя сем'і. Яны або ўвогуле вызваляюцца ад уплаты падаходнага падатку, або ён бярацца з іх па паніжаных стаўках. Акрамя таго, падаходны падатак не бярацца з пенсій, дапамог, стыпендыяў.

У сельскай мясцовасці сяляне-кааператары ўвогуле не плацяць падаходнага падатку. За іх гэта робіць калектыўныя гаспадаркі. Аднак замест падаходнага сяляне плацяць так званы сельскагаспадарчы падатак. Яго доля ў бюджэце сярэдняй па даходах сям'і складае прыкладна 3 працэнта.

Велічыня сельгаспадатку вызначаецца памерам прыватнага ўчастка: чым меншы прыватны ўчастак, тым меншы стаўка падатку. Адзінкай разліку служыць сотка (100 квадратных метраў). Плошча, займаемая домам і гаспадарчымі пабудовамі, падаткам не абкладаецца. Не ўплывае на памер падатку і інтэнсіўнасць выкарыстання зямлі. Селянін можа засадзіць свой ўчастак гароднінай або кветкамі, можа развесці сад або ўвогуле разбіць на ім палянку — ва ўсіх выпадках велічыня сельгаспадатку будзе нязменнай. Значэнне мае толькі якасць

зямлі. Напрыклад, у Нечарназёмнай зоне РСФСР, дзе землі менш урадлівыя, за кожную сотку сям'я плаціць ад 30 да 40 капеек у год; на Украіне, у зоне чарназёмных стэпаў, — да 50 капеек; у Грузіі, на чырвоных урадлівых глебах, — да 1,3 рубля.

Калі ўлічыць, што сярэдні памер прыватнага ўчастка ў СССР роўны прыкладна 0,3 гектара (30 соткам), то гадавая сума сельгаспадатку складзе на розных землях адпаведна 12, 15 і 39 рублёў. Азначым, што даход, атрымліваемы сям'ёй з прыватнага ўчастка, як правіла, не менш 500 рублёў, а ў раёнах са спрыяльным кліматам — у некалькі разоў большы. На гэтым фоне сума сельгаспадатку выглядае больш чым сціслай і не лічыцца сур'ёзным артыкулам расходаў у бюджэце сялянскай сям'і. Не плацяць сельгаспадатку сем'і ваеннаслужачых, а таксама сяляне-пенсіянеры.

У СССР існуе яшчэ і так званы «падатак з халасякоў». Яго стаўка 6 працэнтаў. Ён бярацца з заробтанай платы з бяздзетных мужчын (пачынаючы з 18-гадовага ўзросту), а таксама з бяздзетных мужа і жонкі. Сродкі, што паступаюць у бюджэт краіны з гэтай крыніцы, ідуць, як правіла, на дапамогу мнагадзетным сем'ям. З савецкага пункту гледжання, такое перамеркаванне сродкаў гуманнае па сваёй сутнасці.

Усе пералічаныя вышэй падаткі нязменныя. Іх стаўкі не залежаць ад гаспадарчай кан'юнктуры, якая складаецца ў краіне, росту даходаў насельніцтва. Акрамя таго, сродкі, што бяруцца дзяржавай у выглядзе падаткаў з насельніцтва, маюць зваротны характар. Напрыклад, тыя 26,8 мільярда рублёў, якія паступаюць у бюджэт краіны па артыкулу «плацяжы з насельніцтва», у канчатковым выніку ўвільняюцца ў 102 мільярды рублёў, якія дзяржава заплававала зрасходаваць у 1981 годзе на будаўніцтва школ, дзіцячых садоў, ясляў, бальніц і паліклінік, санаторыяў і відовішчых устаноў.

Падаткі з насельніцтва будуюць часткова прысутнічаць і ў тых сродках, якія пойдуць на забеспячэнне бясплатных для савецкіх людзей адукацыі і аховы здароўя, на ўтрыманне 14 мільянаў малышоў у дзіцячых садах і яслях, за што іх бацькі плацяць толькі 15—20 працэнтаў поўнага кошту паслуг, на курортна-санаторны адпачынак, кошт якога аплатаецца савецкімі людзьмі ў большасці свайго толькі на трэць. Нарэшце, на выплаты пенсій па старасці і інваліднасці (без папярэдніх узносаў), дапамог мнагадзетным маці, а таксама на шэраг іншых льготных для насельніцтва даброт і паслуг.

Пэўная доля падатковых паступленняў ідзе на жыллёвае будаўніцтва, якое ў СССР на 80 працэнтаў фінансуецца дзяржавай, на ўтрыманне жыллага фонду з-за нізкай кватэрнай платы, якая толькі на 1/3 пакрывае эксплуатацыйныя расходы.

Словам, якія б ні былі каналы выкарыстання падатковых сродкаў, у адным можна быць упэўненым: яны пойдуць на павышэнне дабрабыту народа і ніколі не будуць служыць крыніцай узбагачэння асобных людзей.

Вадзім ТКАЧ.

НАПОМНЮ: на нашу рэспубліку прыпадае менш як адна сотая частка тэрыторыі СССР з насельніцтвам 9,5 мільёна чалавек, аднак за гады Савецкай улады Беларусь стала буйнейшым эканамічным раёнам краіны. У агульнасаюзным раздзяленні працы мы займаем першае месца па вытворчасці вялікагрузных аўтамабіляў, сіласаўборачных камбайнаў; другое — па выпуску матацыклаў, хімічных валакнаў і ніцей; трэцяе — па выробу металарэзных станкоў, трактароў, веласіпедаў, аконнага шкла, піламатэрыялаў, скуранага абутку, шарсцяных і льянных тканін, панчошна-шкарпэткавых вырабаў, шырокавяшчальных тэлевізараў, халадзільнікаў, мэблі і многіх іншых тавараў. Каля 300 прадпрыемстваў Беларусі экспартуюць у 98 краін свету прадукцыю амаль тысячы назваў. Адрасы яе гандлёвых партнёраў: ФРГ, Вялікабрытанія, Швецыя, Францыя, Фінляндыя, Японія, Італія, Грэцыя, Іспанія і іншыя высокаразвітыя капіталістычныя краіны. Дарэчы, па аб'ёму вырабляемай прамысловай прадукцыі на душу насельніцтва Беларусь ужо ўшчыльную наблізілася да шэрагу гэтых краін, сярод якіх — Францыя, Англія, ФРГ.

У чым жа заключаецца эканамічны феномен Беларусі, якая ў пачатку стагоддзя была белаю плямай на індустрыяльнай карце Расіі? Ён — у тэмпах рэалізацыі патэнцыяльных магчымасцей краю. За апошнія дваццаць гадоў аб'ём прамысловай вытворчасці ў нашай рэспубліцы кожныя сем гадоў падвойваецца. Кожнае дзесяцігоддзе ўдвая ўзрастае валавы грамадскі прадукт. Гэтак жа расце нацыянальны даход. Але сапраўды этапнай стала дзесяцігодка: аб'ём валавой прадукцыі ў 1980 годзе перавысіў узровень 1975-га на 42 працэнты. Практычна ўсяго за пяць гадоў эканамічны патэнцыял павялічыўся ў два разы.

Такі рост можна растлумачыць перш за ўсё адзіным, у рамках усяго Савецкага Саюза, наднагаспадарчым планаваннем, якое дае магчымасць з найбольшай эфектыўнасцю выкарыстаць працоўныя і матэрыяльныя рэсурсы, забяспечыць важнейшыя прапорцыі ў народнай гаспадарцы рэспублікі. Для Беларусі ў мінулай пяцігодцы было галоўным працягваць добра апраўдаўшы сябе курс на апераджальнае развіццё галін, якія вызначаюць тэхнічны прагрэс ва ўсёй грамадскай вытворчасці. Гэта традыцыйныя машынабудаванне і прыборабудаванне, параўнальна новая хімічная і нафтавая прамысловасць, электроніка, радыётэхніка.

Прыкладу некалькі лічбаў і фактаў. У дзесятай пяцігодцы ўведзены ў эксплуатацыю 45 буйных прамысловых прадпрыемстваў. У іх ліку Пінскі завод кавальска-прэсавых аўтаматычных ліній, Чацвёрты салігорскі калійны завод, Гродзенскі за-

вод сінтэтычнага валакна, Жлобінская фабрыка штучнай футры, Наваполацкі завод бялкова-вітамінных канцэнтратаў і іншыя. За гэты час асвоена выпуск 1 240 новых відаў машын, абсталявання, апаратаў, матэрыялаў. Завершаны пераход на серыйную вытворчасць энерганасычанага трактара «Беларусь-82», пастаўлен на канвеер аўтапоезд грузападмальнасцю да 120 тон для вугальнай і

мунальнай гаспадарцы. Навука, такім чынам, дапамагла нам удасканаліць арганізацыйныя формы кіравання народнай гаспадаркай. І вось зусім нядаўна нарадзілася новая арганізацыйная мадэль, якая дазваляе спалучаць тэрытарыяльны і галіновыя прынцыпы кіраўніцтва эканомікай рэспублікі. Гэта міжгаліновы навукова-вытворчы комплекс — Беларускае рэспубліканскае

адным з самых перспектывных рэгіёнаў краіны па вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўлі. У 1980 годзе ён ужо даў каля 500 тысяч тон мяса — больш чым трэцюю частку ўсяго вырабляемага ў рэспубліцы. Мяркую, што ў 1985 годзе будзе атрымана 700 тысяч тон, а к 1990 году — да мільёна тон.

Вялікае значэнне ў дзесятай пяцігодцы набыла ў Беларусі спецыялізацыя сельскай гаспа-

платна для задавальнення асабістых матэрыяльных і культурных патрэбнасцей) на суму 17,8 мільярда рублёў, на 36 працэнтаў больш, чым за папярэднія пяць гадоў.

ДАЛЕЙШЫ рост матэрыяльнага дабрабыту, росквіт духоўнага жыцця народа застаюцца стратэгічнымі мэтамі адзінацатай пяцігодкі. Адсюль вынікаюць вялікія і малыя задачы наступных гадоў. Назаву некаторыя арыенціры, якіх мы маем намер дасягнуць у чарговым пяцігоддзі. Нацыянальны даход намячаецца павялічыць на 22—24 працэнты. Як і ў мінулыя гады, плануецца дынамічнае развіццё беларускай індустрыі, і зноў перавага будзе аддадзена машынабудаванню, металаапрацоўцы, хімічнай, нафтахімічнай, радыётэхнічнай, электроннай і прыборабудаўнічай прамысловасці. Прадугледжваюцца меры, якія забяспечаюць больш поўную перапрацоўку мясцовай сыравіны. На парадку дня — стварэнне новых двухвосевых і трохвосевых грузавых аўтамабіляў і аўтапаездаў, аўтасамавалаў і самазвальных аўтапаездаў грузападмальнасцю ад 110 да 240 тон. Будуць здзелены ў эксплуатацыю першыя чэргі Мінскага метрапалітэна і аэрапорта «Мінск-2».

Узрастуць аб'ёмы валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі. Вядучымі галінамі тут па-ранейшаму застануцца малочна-мясная жывёлагадоўля і свінагадоўля, але будуць значна расшыраны плошчы пад лён і бульбу — культуры, традыцыйныя для Беларусі.

Чатыры апошнія гады не радалі нас надвор'ем, і ўсё ж сярэднегадавы аб'ём сельскагаспадарчай прадукцыі ў грамадскім сектары ўдалося павялічыць на 15 працэнтаў. Мы, вядома, не схільныя ва ўсім вініці надвор'я. Неабходна пастаянна павышаць урадлівасць падзолістай беларускай глебы. Толькі ў гэтым выпадку сарты, створаныя нашымі вучонымі-аграрнікамі (азімае жыта і пшаніца з ураджайнасцю 60—65 цэнтнераў і ячмень — да 80 цэнтнераў з гектара) зрабюць беларускую ніву па-сапраўднаму багатой. Спраўджа за пастаўленай задачай паможа сельскагаспадарчая навука. Пры прызідыуме Акадэміі навук БССР арганізавана Камісія па навуковых асновах сельскай гаспадаркі, якая ўзначальвае і каардынуе ўсю сельскагаспадарчую навуку. Восем навукова-даследчых інстытутаў, сярод якіх — інстытуты генетыкі і цыталогіі, ядзернай фізікі, механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі нечарназёмнай зоны СССР і іншыя, уключыліся ў работу.

Выканаць заданні адзінацатай пяцігодкі па вытворчасці і продажы дзяржаўнае збожжа, гародніны, ільновалакна, бульбы, мяса — значыць унесці наш, беларускі, уклад у вырашэнне важнейшай праблемы бліжэйшых гадоў — харчовай праграмы краіны.

ЭСТАФЕТА ПРАЦОЎНЫХ ЗДЗЯЙСНЕННЯЎ

ПРАГРЭС ВА ЎСІХ СФЕРАХ

Уладзімір МІЦКЕВІЧ,

першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР

У СССР, ДЗЯКУЮЧЫ ПЛАНАВАМУ ВЯДЗЕННЮ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ, ЗАХОУВАЕЦЦА ПЕРАЕМНАСЦЬ ЭКАНАМІЧНАГА РАЗВІЦЦА ЯК КРАІНЫ У ЦЭЛЫМ, ТАК І АСОБНЫХ РЭГІОНАУ, РЭСПУБЛІК, АБЛАСЦЕЙ. У ДОБРЫМ ПРАЦОЎНЫМ РЫТМЕ ПАЧАУ САВЕЦКІ НАРОД

АДЗІНАЦАТУЮ ПЯЦІГОДКУ. ХОЧАЦЦА ПАДКРЭСЛІЦЬ: СЕННЯШНЯЯ ЗДЗЯЙСНЕННІ ГРУНТУЮЦЦА НА РАНЕЙШЫХ ВАЖНЫХ НАБЫТКАХ, АСАБЛІВА ДЗЕСЯТАЙ ПЯЦІГОДКІ.

ЯК ГЭТА АДБЫВАЕЦЦА У БЕЛАРУСКАЙ ССР?

горнаруднай прамысловасці, наладжана вытворчасць металарэзных станкоў з лічбавым і праграмным кіраваннем, самаходных кармаўборачных камбайнаў КСК-100.

У выніку гэтых мер, што павялічылі прадукцыйнасць працы на 22 працэнты, удалося часткова вырашыць вельмі важную праблему: папоўніць недахоп рабочай сілы. Беларусь страціла ў другой сусветнай вайне 2 мільёны 200 тысяч чалавек. Гэта абумоўлівае і на сёння нявыгадную для нас карціну працоўных рэсурсаў. Вопыт дзесятай пяцігодкі, якой, дзякуючы тэхнічным новаўвядзенням, была ўмоўна выслабанена праца амаль 400 тысяч чалавек, стане здабыткам адзінацатай.

Прадукцыйнасць і яшчэ раз прадукцыйнасць працы — вось адзін з галоўных рэзерваў нашага росту. Мінулыя гады паказалі, як нам трэба больш поўна выкарыстоўваць гэты рэзерв. Перш за ўсё — забяспечыць, вобразна кажучы, зялёную вуліцу навуцы ў вытворчасць. У нас ужо створаны і плённа дзейнічаюць 47 навукова-вытворчых аб'яднанняў, дзе любая каштоўная навуковая думка хутка знаходзіць канкрэтнае ўвасабленне. Цяпер яны выпускаюць амаль паловіну ўсёй прамысловай прадукцыі рэспублікі. Неўзабаве такія ж аб'яднанні з'явяцца ў паліўнай, лёгкай, харчовай прамысловасці, у будаўніцтве і ка-

аб'яднанне парашковай металургіі. Яно дасць магчымасць больш мэтанакіравана ствараць новыя, перспектывныя матэрыялы.

ГАВОРАЧЫ аб дзесятай пяцігодцы як аб школе вырашэння буйнамаштабных задач эканамічнага развіцця, трэба асабліва сказаць аб праблемах сельскай гаспадаркі. Ва ўмовах Беларусі яна здаўна спецыялізуецца на малочнай жывёлагадоўлі, свінагадоўлі, птушкагадоўлі, вытворчасці льну і бульбы. Але ніколі яшчэ ў сельскай гаспадарцы Беларусі не было такіх сур'ёзных змяненняў, як у дзесятай пяцігодцы. Гэта ажыццяўленне якасных пераўтварэнняў матэрыяльна-тэхнічнай базы земляробства і жывёлагадоўлі, расшырэнне капітальнага будаўніцтва і мадэрнізацыя беларускай вёскі.

Састаўная частка гэтай праграмы — работа па паляпшэнню зямель, якая разгарнулася на Палессі — тэрыторыі, роўнай амаль трэці рэспублікі. У прыроды адважана без парушэння экалагічнага балансу басейна больш двух мільёнаў гектараў забалочаных зямель, на якіх пабудаваны меліярацыйныя сістэмы з двухбаковым рэгуляваннем, звязаныя з буйнымі вадасховішчамі. Ідзе перабудова цэлага геаграфічнага раёна, дзе ўзнікаюць добраўпарадкаваныя гарады і вёскі, новыя аграпрамысловыя комплексы. Палессе становіцца

даркі на базе міжгаспадарчай кааперацыі і аграпрамысловай інтэграцыі. Створаны сотні такіх фарміраванняў. Адны сумеснымі намаганнямі атрымліваюць мяса, другія вырошчваюць лён, гародніну, бульбу, трэція — вырошчваюць і самі ж перапрацоўваюць.

Змяненне структуры і функцый гаспадарак ажыццяўляецца, дарэчы, паралельна з карэннай рэканструкцыяй беларускай вёскі. Дробныя, адасобленыя вёскі ўжо не задавальняюць сельскага жыхара. Ён аддае перавагу кампактным гарадскім пасёлкам з асартыментам камунальных, бытавых, культурных і іншых даброт гарадскога камфорту.

Працоўныя Савецкай Беларусі, памнажаючы сваёй працай багацці Айчыны, забяспечваюць трывалую аснову для ажыццяўлення вялікай сацыяльнай праграмы, распрацаванай КПСС. З выкарыстання ў Беларусі нацыянальнага даходу на мэты, звязаныя з павышэннем дабрабыту народа, у апошнія пяць гадоў зрасходавана звыш 57 мільярдаў рублёў. Гэта на 12 мільярдаў рублёў больш, чым у папярэднім пяцігоддзі. З 1975 па 1980 гады пабудавана жылых дамоў агульнай плошчай 21 мільён квадратных метраў — 1,9 мільёна чалавек справілі навааселле. Насельніцтва рэспублікі прадастаўлена выплат і льгот з грамадскіх фондаў спажывання (частка нацыянальнага даходу, накіраваная бяс-

Круглы год вырошчваюць гародніну ў саўгасе «Мінскі цяплічны камбінат». Гарод пад дахам займае тут больш адзінацатай гектараў. Цяпер у гаспадарцы ідзе масавы збор агуркоў, салатаў, зялёнай цыбулі. У гандлёвую сетку і прадпрыемствам грамадскага харчавання беларускай сталіцы іх адпраўлена ўжо звыш 500 тон. У сёлетнім сезоне ад рэалізацыі ўсёй прадукцыі агароднікі плануецца атрымаць два мільёны рублёў чыстага прыбытку. **НА ЗДЫМКАХ:** работніцы камбіната Таццяна МАЗУРКЕВІЧ, Клаўдзія НАВАШЫНСКАЯ і Марыя ГАМЕЗА рыхтуюць да адпраўкі агуркі; паспеў ураджай зялёнай цыбулі.

ПОПЫТ НА ВЫНАХОДСТВЫ

Чарговая беларуская ліцэнзія прададзена ў Балгарыю. Гэтае пагадненне прадастаўляе балгарам права вырабляць абсталяванне для апрацоўкі дэталей метадам папярочна-клинавой пракаткі, створаным ў Фізіка-тэхнічным інстытуце Акадэміі навук Беларусі. На адным стане за год можна вырабіць ад чатырох да дзесяці мільёнаў дэталей. Прадукцыйнасць працы ў параўнанні з традыцыйнымі метадамі апрацоўкі ўзрастае ў дзесяцікі разоў. Амаль няма адходаў. У ходзе пракаткі адбываецца і паверхневае ўмацаванне дэталей, іх зносаўстойлівасць узрасце на 20 працэнтаў. Увесь тэхналагічны працэс поўнаасцю аўтаматызаваны. Абсталяванне і метады папярочна-клинавой пракаткі, створаныя ў Акадэміі навук БССР,

знаходзяцца на ўзроўні лепшых сусветных узораў. Аб гэтым гавораць больш чым сто аўтарскіх пасведчанняў СССР на вынаходствы, патэнты такіх высокаразвітых у прамысловых адносінах краін, як ЗША, ФРГ, Францыя, Англія. Усяго ж у Фізіка-тэхнічным інстытуце, які з'яўляецца адной са старэйшых навуковых устаноў Беларусі, зроблена каля 750 вынаходстваў. Тут працуе каля 800 супрацоўнікаў, кожны дзесяты з іх — доктар або кандыдат навук. У састаў інстытута уваходзяць Магілёўскае аддзяленне, спецыяльнае канструктарска-тэхналагічнае бюро з доследнай вытворчасцю, цэнтр рэнтгенаўскіх даследаванняў калектывнага карыстання.

У. БІБКАУ.

ОДНА ИЗ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ —
СОХРАНЕНИЕ И УПРОЧЕНИЕ МИРА

ГЛАВНОЕ БЛАГО ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

Мир — это не только первейшая потребность сама по себе, это условие решения всех задач, с которыми столкнулось и будет сталкиваться общество. «Нет сейчас ни для одного народа вопроса более существенного, более важного, чем сохранение мира, чем обеспечение первейшего права каждого человека — права на жизнь», — отмечал на XXVI съезде КПСС Л. И. Брежнев.

Благодаря прогрессу науки и техники человечество поставило себе на службу новые неисчерпаемые источники энергии. По оценкам советских и зарубежных специалистов, уже к концу XX века будет получена управляемая термоядерная реакция, а еще через двадцать—тридцать лет внедрена техника ее массового экономического производства. Недостающее сырье можно будет получать, помимо прочего, с освоением к тому времени Луны, а возможно, и других планет Солнечной системы.

В конце концов люди смогут сообща ликвидировать голод, нищету, массовые эпидемические заболевания, продлить повсеместно человеческую жизнь до предельных сроков, отпущенных на нашу долю природой в первоначальном геноме «проекте».

Раньше или позже, но будет приостановлен процесс загрязнения природной среды, а затем предприняты коллективные усилия для радикального восстановления естественных условий жизнедеятельности человека. Дешевая энергия, накопление общественного богатства, всеобщий рост культуры дадут мощный толчок как очищению нашей планеты от «шлаков» технической цивилизации, так и освоению других космических миров.

Итак, все насущные проблемы человечества могут быть решены. Но для этого нужен мир без войн. Вот почему марксисты-ленинцы при рассмотрении глобальных проблем отдают безусловный приоритет задаче сохранения и упрочения мира.

Именно мир — условие налаживания того самого международного сотрудничества, которое служит в современной обстановке единственным средством постепенного решения глобальных проблем. Одно только переключение части астрономических военных расходов на нужды развития придало бы значительное ускорение этому жизненно важному делу.

Высказывается, правда, и такое соображение: некоторые глобальные проблемы современности могут настолько обостриться, что станут причиной всемирной катастрофы, перед которой померкнут ужасы войны. Л. Браун, автор книги «Двадцать девятый день: приведение потребностей и численности человечества в соответствие с ресурсами Земли», утверждает, например, что в настоящее время угрозу безопасности народов представляет скорее отношение человека к природе, чем отношение одной страны к другой.

Еще четче формулирует эту мысль известный американский политический деятель Д. Кеннан: «Мы делаем упор не на то, что надо. Мы разглагольствуем о спасении западной цивилизации в случае военной конфронтации с русскими — но ради чего? Ради того, чтобы через 20—30 лет у нас кончилась нефть, полезные ископаемые, пища и начался опустошительный конфликт между нами и перенаселенными, голодающими двумя третями мира?.. Если мы отбросим идефикс, будто русские жаждут сбросить на нас бомбу, и вместо этого подумаем о будущем планеты, наше положение существенно улучшится».

Это — здравые голоса. Их можно только приветствовать. К сожалению, эти голоса остаются «гласом вопиющего в пустыне». Для военно-промышленного комплекса главное — обеспечить капитализму возможность разговаривать со всем остальным миром с позиции силы, а себе — новые барыши. Поскольку гонка вооружений представляется ему единственным способом достичь одновременно обе эти цели, постольку он не откажется от нее под воздействием даже самых неопровержимых доводов разума. Поворот возможен лишь при условии изменения в соотношении классовых сил в капиталистических странах в пользу демократии, в ущерб реакции.

До той же поры вопрос должен ставиться так: существуют ли какие-либо признаки того, что обострение глобальных проблем вызовет катастрофу в ближайшие годы само по себе?

Конечно, соотношение сил в мире оказывает сдерживающее влияние и ставит определенный предел применению силы. Но этот сдерживающий фактор не служит гарантией от возгорания конфликтов, способных стать угрозой всеобщему миру.

Есть и другая сторона дела. Следует считаться с возможностью конкурентной борьбы между США, Западной Европой и Японией за обладание источниками нефти и газа. Не приходится говорить, что при всех факторах, вынуждающих империалистический мир держаться «вместе», соперничество вокруг энергетического сырья может значительно осложнить международную обстановку.

Усугубляя в глобальных проблемах фактор определенной военной угрозы, следует видеть и другую сторону дела. Общечеловеческие потребности являются одновременно мощным фактором мира, они настоятельно толкают народы к объединению и сотрудничеству.

Здесь перед нами образец объективного диалектического противоречия. Одна и та же потребность, оцениваемая с разных социальных позиций, приобретает различный смысл. Для большинства людей на земле она представляет дополнительный довод в пользу мира, для противостоящих им сил реакции — побудительный мотив к войне.

Однако человечество убеждается в том, что борьба за укрепление мира, за углубление разрядки международной напряженности — это прежде всего борьба за жизнь, за будущее. Именно этот лейтмотив прозвучал в призыве форума советских коммунистов: «Отстоять мир — нет сейчас более важной задачи в международном плане для нашей партии, нашего народа, да и для всех народов планеты».

Георгий ШАХНАЗАРОВ,
президент советской ассоциации
политических наук.

«ГРАМАДЗІЯНАМ БЕЛАРУСКАЙ ССР ГАРАН-
ТУЕЦЦА СВАБОДА ВЕРАВЫЗНАННЯ, ГЭТА
ЗНАЧЫЦЬ ПРАВА ВЫЗНАВАЦЬ ЛЮБУЮ РЭ-
ЛІГІЮ АБО НЕ ВЫЗНАВАЦЬ НИЯКАЙ, АД-
ПРАУЛЯЦЬ РЭЛІГІЙНЫЯ КУЛЬТЫ АБО ВЕСЦІ

АТЭІСТЫЧНУЮ ПРАПАГАНДУ. ВЫКЛІКАННЕ
ВАРОЖАСЦІ І НЯНАВІСЦІ У СУВЯЗІ З РЭ-
ЛІГІЙНЫМІ ВЕРАВАННЯМІ ЗАБАРАНЯЕЦЦА».

3 артыкула 50 Канстытуцыі БССР.

КСЁНДЗ ЧАРНЯЎСКІ З ВІШНЕВА

СЛУЖЫЦЬ ЗЕМЛЯКАМ

У красавіку веруючыя-хрысціане Беларусі адзначылі адно са сваіх найважнейшых святаў — вялікдзень, уваскрэсенне Хрыстова. Ва ўсіх цэрквах і касцёлах адбыліся ўрачыстыя богаслужэнні.

Мы прыехалі ў Вішнева 18 красавіка, у суботу. Дзень выдаўся сонечны, але халодны. Па абедзе сустрэліся з мясцовым ксяндзам — Уладзіславам Чарняўскім. Чалавек ён немалады — за шэсцьдзесят, надзвычай абаяльны і просты ў абыходжанні. Гады бескарыслівага служэння людзям, клопат аб іх духоўным жыцці, барацьба з людскімі слабасцямі загартавалі характар Уладзіслава Іванавіча, дадалі яму дабраты і спагадлівасці. Ён шчыры ў сваіх імкненнях, верны ідэалам, абраным у маладосці. Наш гаваркі і дасціпны субяседнік літаральна праз некалькі хвілін спыняе бяседу: яму трэба ісці ў касцёл, прыхаджане, пэўна, ужо чакаюць. А нас ён запрашае на вячэрнюю службу, якая пачнецца а сёмай гадзіне.

Касцёл у Вішневе стары, прыгожа збудаваны. На фасадзе дата — 1424 год. Спачатку на гэтым месцы стаяў драўляны храм, потым замест яго ўзвылі мураваны. Распісваў касцёл вядомы мастак Фердынанд Рушчыц, які атрымаў мастацкую адукацыю ў Пецярбургу, Варшаве, Кракаве, быў больш за 10 гадоў прафесарам аддзялення прыгожых мастацтваў Віленскага ўніверсітэта. Апошнія гады жыцця мастака прайшлі ў яго спадчынным маёнтку Багдану паблізу Вішнева. І сёння тут шануюць яго памяць, зберагаюць магілу.

Пакуль мы любуемся Вішневам — дыхоўнымі дамамі, дагледжанымі садамі і палісаднікамі, пакуль захапляемся звільстай Альшанкай, сонца хіліцца да гарызонта. Бліжэй да сёмай гадзіны ідзем у касцёл.

Ксёндз Чарняўскі яшчэ прымае споведзі. Неўзабаве пачынаецца традыцыйная вялікасу-

ботняя служба. Уладзіслаў Іванавіч чытае малітвы перад мікрафонам, і ўзмацняльнікі разносяць яго голас па ўсяму храму, нават на прыступках выразна чуваць кожнае слова. Час ад часу людзі ўкланчаюць уздоўж прахода, і ксёндз свенціць хлеб, соль, каўбасу, яйкі...

Раненька ў нядзелю ўсхопліваемся па гаспадынінаму будзільніку. Ля касцельнай агароджы нашу ўвагу спыняе транспартная стаянка. Дакладней, іх чатыры. Асобна расцягнуліся ўздоўж агароджы вазы — коні ляніва жуоць сена, збоку згрудзіліся легкавыя аўтамабілі розных марак, цесненька адзін пры адным стаяць веласіпеды, больш ганарліва — матацыклі. Гэта на вялікдзень прыехалі веруючыя з ваколіц.

Велікодная служба ідзе вельмі ўрачыста, узнёсла. Іграе орган. Спявае хор. Пышная працэсія тройчы абходзіць касцёл. У парадным убранні Уладзіслаў Іванавіч такі паважны, строгі. І калі ён пачынае святочнае казанне, людзі слухаюць уважліва. Бо хіба ж гэта каго не турбуе?! Чалавек сярод людзей, чаго ён варты і як павінен сябе паводзіць. Кожная асоба — часцінка чалавецтва. І калі яна будзе жыць у згодзе з сабой, з богам, з навакольнымі людзьмі, прасцей будзе знайсці ўзаемаразуменне народам, краінам. Пра мір і згоду трэба помніць у гэты светлы, святочны дзень. Шанаваць здабытае цаной ахвяр і пакут сына божага («І колькіх чалавечых сыноў і дачок!» — дадаю я ў думках).

Людзі разыходзяцца з касцёла, але Уладзіслаў Іванавіч зноў просіць журналістаў крыху пачакаць, бо прынеслі дзетак пахрысціць. Калі задаволеныя маці панеслі свае дарэгія «скруткі», упрыгожаныя карункамі і стужкамі, я прашу субяседніка раскажаць крыху пра сябе. Ці даўно ён пробащч?

— Я нарадзіўся ў беднай і мнагадзетнай сям'і паблізу Гальшан, — адказвае ксёндз Чарняўскі. — З маленства меў прагу да навукі. Нават вучыў-

ся два гады ў настаўніцкай семінарыі ў Барунах, недалёка адсюль. Але ў сям'і на мяне не было сродкаў. Добрыя людзі паралі звярнуцца да братаў-марыянаў. Так я трапіў у Друю, скончыў там гімназію, уступіў у кляштар ордэна марыянаў. Вучыўся потым у семінарыях Вільні, Коўна. Высвенцілі мяне ў 1944 годзе, за год да завяршэння адукацыі. Служыў на Літве. Калі дачуўся, што ў Вішневе ёсць вакансія, папрасіўся сюды, бліжэй да родных мясцін, сваёй мовы. І вось з 1954 года жыю тут. Ведаецца, як быў яшчэ малы, уразіла моцна тое, што страшэнна людзі біліся па вёсках. Адтуль думка і рашэнне: служыць народу, маральна выхоўваць, бараніць душы.

— Уладзіслаў Іванавіч, вы заўсёды амаль усю службу вядзеце на беларускай мове?

— Так. Прыхаджане мае ў большасці беларусы, польская мова ім малаазразумелая. А рашэннем Ватыканскага сабора дазваляецца весці службу на нацыянальных мовах. Я хачу, каб мяне разумелі. Таму сам займаюся перакладамі. Па запрашэнню латы Паўла VI, папярэдніка цяперашняга — Яна Паўла II, паўтара месяца быў у Ватыкане, дзе меў гутаркі па пытаннях перакладаў.

— Калі я правільна зразумела святочнае казанне, праблема міру, узаемаразумення паміж народамі пастаянна ў цэнтры вашай увагі...

— А як жа! Мы не толькі ўносім малітвы, але і рэгулярна збіраем сродкі ў фонд міру. Дабро павінна быць дзейсным. Сёння нельга дбаць пра душу аднаго чалавека, забываючы пра лёс мільянаў.

Як хрысціянна мяне глыбока непакоіць сённяшняе становішча ў свеце, калі такія ж, як і мы, здавалася б, хрысціяне гатовы распаліць новую вайну. Я малюся, каб нашы аднаверцы на Захадзе зразумелі гэты непакой майго народа, які столькі выцярпеў у час апошняй вайны...

Дзверы прыадчыняюцца, і нечарплівы голас нагадвае Уладзіслава Іванавічу, што час ехаць у Трабы. Аказваецца, ксёндз Чарняўскі пастаянна служыць і там. Калі людзі просяць, хіба ж ён адмовіць?

А мы, паснедаўшы, ідзем на аўтобусны прыпынак. Нам насустрэч трапляюцца жанчыны з зялёнымі галінкамі, аздобленымі стужкамі, кветкамі. Яны ідуць да цэрквы. У праваслаўных — вербная нядзеля.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: ксёндз Уладзіслаў ЧАРНЯЎСКІ; велікодная працэсія; касцёл у Вішневе.

Фота С. КРЫЦКАГА.

THINKING OF PEACE ON V-DAY

The USSR's path to Victory took 1,418 days, and 20 million Soviet people failed to reach the end and see the Red Banner flying over the Reichstag, or the victors returning home.

Those 1,418 days of war were a sea of sorrow, suffering and tears. And an equal measure of human greatness. We remember each one of those days. Nobody and nothing have been forgotten.

The Soviet people cast off the heavy burden of war 36 years ago, in May 1945. Children of those born after the war are already finishing school. Two generations have grown up without hearing air-raid alarms, and without the grief and destruction that war brings. But V-Day, that day in May 1945, is always with us, no matter when we were born. It is especially dear, however, to the war veterans.

Colonel-General **Pyotr GORCHAKOV** is one of them. Today he is a member of the Military Council, Chief of the Political Administration of the Strategic Rocket Troops, Alternate Member of the CPSU Central Committee, deputy to the Supreme Soviet of the USSR. He began the war in a rifle company, was made a Hero of the Soviet Union for his exploits in the forcing of the Dnieper, and on V-Day was in Czechoslovakia, where Soviet troops came to help the uprising in Prague.

«It turned out that I've been in the service practically all my life,» he says. «It's been over 40 years now. I was called up in 1938. At the time I was a driver on a collective farm. In '41 I was demobbed. That year I volunteered when nazi Germany attacked us. And I've been in uniform ever since.»

Q.: Where do your thoughts turn as V-Day approaches?

A.: I remember the past and think of the future. What my generation went through must never be repeated. That is the reason I continue to be a soldier. To prevent a new war means not to forget the past war, and to remember what it brought. I am amazed at the lack of responsibility of those who say that some problems could

be solved by a war or the threat of war.

Q.: In the West many of your fellow men in uniform, who should know what war is, demonstrate this lack of responsibility.

A.: That is either criminal neglect or equally criminal hypocrisy. War today is a threat to the existence of the entire human race. Those who consider it possible to resort to war, apparently expect somehow to not become involved. No person in his right mind wants to die himself. Our Strategic Rocket Troops were organized precisely to deprive those irresponsible people, who are prepared to send others to their deaths, of any illusion as to their own fate. My most cherished desire is never to have to use the formidable weapons we have been entrusted with. They are only an answer to a threat, and do not threaten anybody.

V-Day is a happy day. But the road to it was a road of grief, suffering and destruction. We will remember this day forever, but let it be the last one.

Q.: One of the arguments used by the advocates of the arms race is the so-called balance of terror. What is your opinion?

A.: The crux of the matter is not only that the arms race unleashed by the imperialist states involves the senseless squandering of resources in a world where millions of people lack the basic essentials. The arms race does not reduce but, quite to the contrary, heightens the danger of global conflagration. Terror is a bad counsel anyway, and all the more so when there are weapons of mass destruction and means to deliver them. Where is the guarantee that the person sitting at the control panel would, either through carelessness or malice aforesaid, do what could never be repaired? There have already been more than one or two instances of the kind that make one think. No, the road to peace is not a balance of terror, but disarmament and mutual trust. The Soviet initiatives, including those presented at the 26th Congress by L. I. Brezhnev, are aimed precisely at achieving this.

The Byelorussian's working people, like all the Soviet people celebrated Solemnly and with enthusiasm the 36th anniversary of the victory in the Great Patriotic War.

On 9 May—Victory Day, in all cities and villages of our Republic war veterans gathered

together to remember the days of war, to honour the memory of those who fell in the struggle against fascism.

On photos:

War veterans gathered in Minsk's Park named after Cheluskin to celebrate Victory Day.

Photos by A. BASOV.

SOCIAL CONSUMPTION FUNDS IN BYELORUSSIA

The working people of the Byelorussian SSR are discussing the CPSU Central Committee's «Guidelines for the Economic and Social Development of the USSR for the period of 1981—1985 and up to 1990».

During the Tenth Five-Year Plan period (1976—1980) a new major step has been made in the implementation of the social assignments. Allocations used for raising people's living standards have increased within the five years by 12 billion roubles as against the previous five-year plan period. The per capita real incomes have grown by 19 per cent; the average monthly wages of factory and office workers in the national economy — by 20 per cent; the remuneration of collective farmers — by 32 per cent.

One of the most remarkable features of our reality is the ever growing care of the Soviet state for the people's well-being. The social consumption funds may be regarded as a real manifestation of this care.

Owing to the social consumption funds which constitute 17.8 billion roubles important social measures have been taken in the Byelorussian SSR during the last five years. These funds have raised within this period by 33 per cent. Increased social consumption funds mean additional material and spiritual benefits to every Soviet family: free education, health care, annual paid leaves and allowances

in case of disease as well as other services granted free of charge.

Monetary incomes of the Soviet people, namely payments of pensions, stipends in higher and secondary specialized educational establishments, assistance to large families are constantly growing. The Soviet people have resorts and sports grounds, parks and relaxation zones at their disposal. All these are provided either on the privileged conditions, or at the expense of the state. To take but one example, that of such an important social need as education. It has become usual for us that millions of Soviet boys, girls and young people who came of age attend schools and higher institutions. It is worth mentioning the following significant facts: state annual expenditures per pupil at general educational schools constitute more than 180 roubles, and at higher institutions — 1,000 roubles.

In our country expenses on upbringing a child are above 550 roubles while at kindergarten they surpass 470 roubles a year. It is important to underline that 80 per cent of these expenses are paid from social consumption funds. The daily state allowance to maintain a patient is above 9 roubles.

The social consumption funds are a very significant means of ensuring the constitutional right of the Soviet people to housing. The rent and payment for other public utilities remain unchanged for over half the century and constitute only 3—5 per cent of the total family budget which is but a symbolic sum.

Of course, such a rent cannot compensate to the state the cost of available housing and of its maintenance. On the whole the state pays up annually more than 4 extra roubles for each square metre of the floor area. During the Tenth Five-Year Plan period 21 million square metres of the floor area have been opened for tenancy in Byelorussia. It means one-fifth of the Republic's population have improved their housing conditions.

Socialism is a society which has it written on its banner: «From each according to his ability, to each according to his work». Year to year we witness constant improvement in the living standards of the Soviet people who live a more prosperous and spiritually richer life. In this context the payment according to one's labour, combined with the distribution of expenses through social consumption funds, corresponds to the requirements of planned development of the national economy as well as fully satisfies the needs of all the members of the society under socialism. Thus, the social consumption funds are destined to satisfy simultaneously spiritual and material requirements of all members of the society and to help disabled persons.

The steady growth of the social consumption funds at a high rate is one of the manifestations of their increasing role in the solution of important socio-economic tasks in the developed socialist society. According to statistics payments and benefits received by the population of the Byelorussian SSR in

1980 through the social consumption funds amounted to 4 billion roubles or in other words increased by 300 million roubles as compared with 1979.

In the Byelorussian SSR the steady growth of these payments and benefits in the last 15 years is very indicative. In 1965 they reached 149 roubles per capita, in 1970—231, in 1975—322 and at present they constitute nearly 400 roubles per capita.

It is necessary to emphasize that benefits received by the people through the social consumption funds considerably exceed the payments of citizens to the state budget. While in 1975 the sum of these funds exceeded by 2.5 billion roubles the state taxes collected from the population in the Byelorussian SSR, in 1979 this figure went up to 3 billion roubles.

Thus, the social consumption funds are a real addition to the wages of factory and office workers as well as to the remuneration of collective farmers making possible to meet more fully the needs of various strata of the population.

These funds serve as a vital means to solve consciously important social problems, to bring closer the way of life in the city and in the country, to eliminate the differences between the intellectual and manual labour.

Using the social consumption funds and distributing them in accordance with the people's needs, the Soviet state enables every person to constantly improve his living standards and contributes to the ever growing manifestation of a communist future.

Mines Without Miners

Four combines in Soligorsk have made history by eliminating the miners from the mine. The area produces more than 40 per cent of the USSR's potassium salts.

At depths below 400 m, huge machines cut into a bed of salt and move forward. The operations are computer- or laser-controlled, and man goes down only rarely to adjust some of the machine units.

Of course, these 80 automatic heading machines now in operation are not mining all the ten million tons of potassium salt that Soligorsk annually produces, but more and more of it all the time.

Blasting, which is the practice at most similar enterprises, has been almost completely eliminated in Byelorussia. Ninety eight per cent of Soligorsk potassium salt is mined by heading machines, and continuous belts bring it up to the surface. The mines are spacious, with oval-shaped roofs.

Underground work is obviously hard on the human organism, given the terrible din of the machinery, the unpleasant cracking of the rock, the vibrations, heat and dust.

Automatic heading machines will make mining totally safe, and will increase productivity as well.

Igor OSINSKY

Чытачы «Голас Радзімы», пэўна, ужо звярнулі ўвагу на матэрыялы пад рубрыкай «З біяграфіі паэта і народа», прымеркаваныя да 100-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Сёння мы пачынаем серыю публікацый да юбілею другога класіка беларускай літаратуры — Якуба Коласа. Сябры, папалечнікі і аднадумцы Я. Купала і Я. Колас былі аднагодкамі.

ВОБРАЗЫ МІЛЫЯ РОДНАГА КРАЮ

«ПРЫ ШЛЯХУ ШЫРОКІМ, ДЗЕ СТАІЦЬ КАМОРА...»

Народны паэт Беларусі Якуб Колас (Канстанцін Міцкевіч) нарадзіўся ў 1882 годзе 22 кастрычніка паводле старога стылю ў засценку Акінчыцы. У «Спісе воласцяў, грамадаў і паселішчаў Мінскай губерні на 1 студзеня 1870 г.» Акінчыцы налічвалі 14 шляхціцаў. Засценак Акінчыцы спрадвечу быў унесены ў нясвіжскі радзівілаўскі «берчак», у якім вёўся ўлік і кантроль збору грашовых падаткаў з ардынацкай шляхты.

У вершы «На раздарожжы» Якуб Колас пісаў:

Пры шляху шырокім,
Дзе стаіць камора,
Я на свет радзіўся
Пад глухі шум бору,
Позняю парою,
Восенню гнілою...

Паблізу засценка месцілася Акінчыцкая камора, або лясная застава. Паводле інвентарнага апісання, складзенага ў 1884 годзе, камора стаяла пры самым скрываўанні былога паштовага шляху з Койданава ў мястэчка Сверхань і дарогі, што вяла ў засценак Акінчыцы. Каморны стражнік Міхал Міцкевіч, Коласаў бацька, не дазваляў вывозіць ляснога матэрыялу без кляйма і асігнавак. Больш падрабязна пра абавязкі лесніка-каморніка мы даведземся з «Новай зямлі».

Стары ляснічы па-сваему Цаніў Міхала, як служачу:
Ганяў усюды небараку,
Як бы скаціну тую нему...
Міхал яму рабочы ставіў,
І сенакосы яго правіў,
І догляд меў за панскім

статкам,
А службу нёс сваім парадкам.

Да паступлення на службу ў Акінчыцкае лясніцтва бацька Якуба Коласа працаваў на адыходніцтве:

Міхал, як толькі ажаніўся,
Тады ж ад бацькі аддзяліўся,
Бо стала цесна. З той прычыны
Хадзіў на сплаў ён, на віціны,
Разоў са два схадзіў у Прусы—
Куды не трапяць беларусы!

Архіўныя матэрыялы і дакументы сведчаць, што малазямельны селянін Міхал Міцкевіч з вёскі Мікалаеўшчына ўлетку 1878 года быў за пастуха ў Акінчыцкім лясніцтве. Умовы з ім заключыў ляснічы К. Сянкевіч. Прозвішча бацькі народнага паэта ёсць у ведамасці нанятых рабочых на 1879—80 год. Міхал Міцкевіч нарыхтоўваў дровы ў ардынацкіх лясках. К. Сянкевіч з'яўляецца прататыпам старога ляснічага ў Коласавай пазме «Новая зямля». Памёр ён у 1891 годзе.

Так смерць ляснічага старога Міхала моцна ўскалыхнула. І ўсё ўверх дном перавярнула. І тут у першы раз Міхала Вось гэта думка напаткала: Купіць зямлю, прыдбаць свой кут.

Каб з панскіх выпутацця пух... Бацька і маці Якуба Коласа жылі на лясной заставе два гады— з 1 красавіка 1881 года да 1 красавіка 1883 года. Кастусь быў трэці сын у сям'і Міхала і Ганны Міцкевічаў.

Голасам дабрны матчынага сэрца, голасам мудрасці далёкіх продкаў, першай песняй Радзімы была ў Акінчыцкай каморы родная калыханка. З вокнаў хаты Ганна Міцкевіч, прыгнечаная думкамі, ўглядалася на дарогу.

Па шляху тым бітым
І ўдзень і ўночы
Пешкі і з вазамі
Валіць люд рабочы,
Бы яго хто гоніць,
Аж той шлях гамоніць...

Вобраз шляхоў-дарог праходзіць праз многія творы Я. Коласа. Асаблівым лірызмам пазначаны гэты вобраз у трылогіі «На ростанях»:

«З якой незвычайнай сілай парываюць яны да сябе і як моцна дакранаюцца да струн душы! Якая ж сіла заложана ў гэтых прасторах неабнімых родных шляхоў і якую ўладу маюць яны над табою, неспакойны, вечно заклапочаны падарожны? Ці не ён, гэты летаніс часаў, так глыбока западае ў тваю душу, каб адбіцца ў ёй, знайсці свой пэўны вобраз і форму і грознона маланкаю жажнуць цёмную ноч няволі, што звільна над краем?..»

У Акінчыцах каля каморы і цяпер лёгка прыкмеціць колішні шлях. Старыя людзі называюць яго «кацярынскім трактам» або «гасцінцам». Фрагмент былой паштовай дарогі неўзабаве будзе адноўлены ў межах ахоўнай музейнай зоны, а рэстаўрацыя Акінчыцкай каморы цалкам завершана. Сядзіба радзівілаўскага лесніка-каморніка паўстала ў сваім першапачатковым выглядзе. Адноўлены ўсе збудаванні на лясной заставе: хата — у нямецкіх вуглах, крытая гонтай, з трыма вокнамі, з двума ганкамі; гумно з хлявом пад саламянай страхою; студня з жураўлём; прыгрэбнік — у простых вуглах, пакрыты драмкай; паркан — з сасновых палавін-

Новую рубрыку «Вобразы мілыя роднага краю» адкрывае супрацоўнік Літаратурнага музея Я. Коласа Генадзь Тумас. Ён правядзе вас, шануюныя чытачы, па мясцінах, звязаных з жыццём і творчасцю народнага песняра, расказа, як яны ахоўваюцца, абнаўляюцца.

нікаў, закладзеных у шулы. Сваім вонкавым выглядам хата прыкметна адрозніваецца ад народных пабудов. Інтэр'ер вырашана аднавіць у традыцыйным плане. Бацька і маці Якуба Коласа былі родам з вёскі Мікалаеўшчына. Яе самабытная матэрыяльная і духоўная культура сягае ў далёкую мінуўшчыну. Мікалаеўшчына пазначана на геаграфічнай карце Вялікага княства Літоўскага, выдадзенай у Амстэрдаме ў 1613 годзе. Стваральнікам «карты Радзівіла» быў гравёр з Нясвіжа Тамаш Макоўскі.

Музей-сядзіба ў Акінчыцах пачне працаваць сёлета. Набытак Міхала і Ганны Міцкевічаў аднаўляўся з улікам успамінаў, запісаных ад родзічаў песняра. Пад увагу браліся іх каментарыі да «Новай зямлі» — «строга аўтабіяграфічнай пазмы», як зазначыў Я. Колас у лісце да Л. Бэндэ за 22 чэрвеня 1944 года. Рэчы хатняга ўжытку сабраны ў Мікалаеўшчыне і іншых мясцінах, што складаюць адзін этнаграфічны рэгіён. У хаце-музеі экспануюцца стол, лава тыпу канапы, дубовы ложка, пасажная скрыня, калыска, што звісае каля ложка на гнуткай жэрдачцы.

Маці паэта ўмела і прасці, і ткаць, і вышываць, і вязаць. Пра яе, жанчыну-працаўніцу, дбалую і акуратную, «раскажуць» рэчы: прасніца, маткі кужальных і канапляных нітак, мярэжаны рунік, недавязаныя шкарпэткі з прутком у клубку, вытканы паясок для спавівання дзіцяці, а таксама сувоі палатна, строі ў пасажнай скрыні і світка на сцяне.

Бацька Якуба Коласа насіў суконны пільчак, бурнос з башлыком, кажух, боты, парадную форму, у якой хадзіў ён у нясвіжскі замак і на «сеці» ў Акінчыцкае лясніцтва. З атрыбутаў радзівілаўскага лесніка былі ў Міхала вызалачаны

знак з жоўтай медзі на шапцы, з лацінскай літарай R і каронаю князя Радзівіла ўверсе, блішчасты стражнікоўскі знак на раменным паску, што ішоў цераз плячо паўзверху адзення.

Выконваючы свае службовыя абавязкі, палясоўшчык Міхал Міцкевіч увесь час быў звязаны з Акінчыцамі. У канцылярыю лясніцтва прыходзіў ён з Мікалаеўскай каморы, з Ластка і Альбуці. Кожны год з трыогаю чакаў Міхал вясны. Гэтаю парою ў лясніцтве ішла ператасоўка, пачыналіся паводы ў іншае месца. За свой век бацькі паэта зналі турботу, спрычыненых пераездамі, пярэбарамі. Дом Акінчыцкага лясніцтва, як зазначае Я. Колас, «на Міхаса глядзеў астрагам». Будынак, дзе жыў ляснічы і дзе адбываліся «сеці», знаходзіцца поблізу рэстаўраванай сядзібы каморнага стражніка.

Акінчыцкая камора, фрагмент адноўленага тракта, дом радзівілаўскага лясніцтва — увесь гэты мемарыяльны ансамбль паслужыць найлепшым камментарыем да біяграфіі і творчасці Я. Коласа. Нядаўна вёска Акінчыцы ўключана ў горад Стоўбцы. Таму захаванне і аднаўленне той ці іншай гістарычнай дэталі поблізу музейнага аб'екта з'яўляецца неабходным і неадкладным. Прадугледжана аднавіць на паўночным баку музейнай зоны, за былой паштовай дарогай, куточак ляснога ландшафту, які будзе прыстасаваны пад сквер для турыстаў і жыхароў горада Стоўбцы. Гэтай вясною «пры шляху шырокім, дзе стаіць камора», зашумяць пасаджаныя бярозкі.

Генадзь ТУМАС.
На малюнку М. КУПАВЫ—
Акінчыцкая лясная камора.

«СЯБРЫ»— ГОСЦІ ЗОРНАГА

Некалі існаваў звычай: адпраўляючыся ў далёкую дарогу, чалавек браў з сабой жменьку зямлі, каб яна напамінала яму пра родны дом і яго край.

Лаўрэат усеаюзных конкурсаў вакальна-інструментальнага ансамбля «Сябры» Гомельскай філармоніі, адпраўляючыся на гастролі ў Ленінград, Маскву, Ашхабад, Зорны гарадок і Байканур, узяў з сабой песні роднага краю. Беларуская песня, што складае аснову праграмы «Родны край, Беларусь...», гучала на буйнейшых канцэртных пляцоўках у горадзе на Няве, перад дэлегатамі XXVI з'езда КПСС, у Зорным гарадку і на касмадроме Байканур.

За высокае выканаўчае майстэрства пасля выступлення ў Зорным гарадку начальнік палітаддзела Цэнтра падрыхтоўкі касманаўтаў імя Ю. Гагарына, двойчы Герой Саюза Саюза, лётчык-касманаўт СССР П. Клімук уручыў «Сябрам» дыплом імя Юрыя Гагарына.

ДАЎНЯЯ ДРУЖБА

У львоўскім выдавецтве «Камеяр» выйшла ў свет кніга «Выправавана часам» пра даўнія сувязі працоўных Валыні і суседняй Брэсцкай вобласці. Сярод шматлікіх матэрыялаў, якія расказваюць пра вытокі дружбы, звяртаюць на сябе ўвагу пранікнёныя радкі пісьменніка Пятра Маха.

У асобным раздзеле змешчаны вершы Міхаса Рудкоўскага, Івана Арабейкі, Ніны Мацяш і іншых. Іх пераклалі для зборніка на ўкраінскую мову Пятро Мах, Іосіф Струцюк, Іван Чарнецкі.

СЯРОД ЛАЎРЭАТАЎ

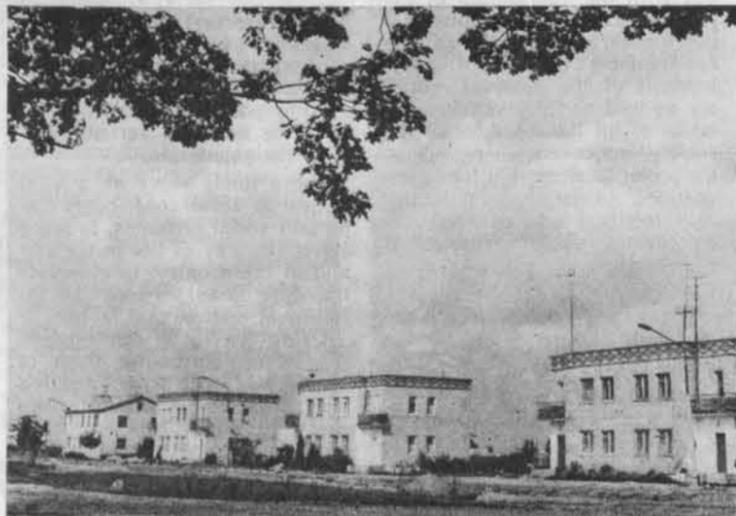
Падведзены вынікі аб'яўленага год назад Усеаюзага літаратурнага конкурсу імя Максіма Горкага на лепшую першую кнігу маладога аўтара. Напярэдадні дня нараджэння вялікага пралетарскага пісьменніка былі ўручаны ўзнагароды пераможцам.

Першая прэмія на раздзеле прозы прысуджана Вользе Іпатавай за кнігу «Вецер над стромай», якая летась у перакладзе на рускую мову выйшла ў выдавецтве «Молодая гвардыя».

Вёска Геранёны Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці. Такой прыгожай яна стала літаральна ў апошнія гады. Вуліцы забудаваны двухпавярховымі катэджамі з усімі зручнасцямі. Выраслі тут і будынак новай школы, дзіцячы сад, цудоўны Палац культуры, сама-талагічная паліклініка, гандлёвы цэнтр з рэстаранам, выдатным магазінам, сталовай. Хлеббаробы мясцовага калгаса задаволены створанымі для іх умовамі.

НА ЗДЫМКАХ: адна з вуліц Геранёнаў; артысты ансамбля песні і танца Палаца культуры — неаднаразовыя ўдзельнікі дэкад самадзейнага мастацтва рэспублікі.

Фота В. ДУБІНКІ.

МАЛАДОЕ ПАПАЎНЕННЕ У БЕЛАРУСКАЙ МУЗЫЦЫ

СТВАРЫЦЬ СВАЮ ПЕСНЮ

У снежні 1980 года адбыўся VIII з'езд кампазітараў Беларусі, які падвёў вынікі работы і вызначыў далейшыя шляхі развіцця музычнага мастацтва рэспублікі. Карэспандэнт газеты «Голас Радзімы» сустраўся з сакратаром Саюза кампазітараў БССР Віктарам ПОМАЗА-ВЫМ, які падзяліўся сваімі думкамі аб дзейнасці творчага саюза, пракаментаваў некаторыя станоўчыя з'явы, што адбыліся тут за прайшоўшае пяцігоддзе.

— У справаздачным дакладзе XXVI з'езду КПСР Леанід Брэжнеў гаварыў аб прыліўнай хвалі ў савецкім мастацтве, якая выклікана, між іншым, прыходам туды маладога папаўнення. Ці мае гэтае вызначэнне адносіны да беларускай музыкі?

— Самыя непасрэдыны. Таму што наш творчы саюз вельмі «паламадаў». Маладыя ж заўсёды ўносяць у справу нейкую навізну. Апошнім часам у Саюз кампазітараў БССР былі прыняты Уладзімір Прохараў, Алес Залётнеў, Валерыя Сержы, Галіна Гарэлава, Уладзімір Кандрусевіч, Мікалай Літвін, Уладзімір Дамарацкі, якія паспелі ўжо сказаць сваё слова. «Канцэрт» Гарэлавай, Сімфонія № 2 Дарохіна, кантата «Трава-мурава» Шлег і іншыя творы былі выкананы на канцэртах нашага з'езда і высока ацэнены слухачамі. А балет Уладзіміра Кандрусевіча «Бураціна» прыняты да пастаўкі ў Беларускім дзяржаўным тэатры оперы і балета.

— На з'ездзе прагучала і ваша п'еса «Вясковыя музыкі», якая была названа адным з найбольш удалых твораў кампазітара Помазава... І ўвогуле, музыказнаўцы, гаворачы аб гэтай п'есе, адносяць яе стваральніку да прадстаўнікоў фальклорнага напрамку ў сучасным беларускім мастацтве. Што гэта такое? Раскажыце, калі ласка, падрабязней пра тое, як маладыя беларускія кампазітары выкарыстоўваюць у сваёй творчасці фальклор?

— Трохі пра «Вясковых музыкі», дзе скарыстаны традыцыі так званай траістай музыкі, якая некалі была вельмі папулярная на Беларусі. Звычайна на вяселлі ці на іншым свяце гралі тры музыкі — на скрыпцы, бубне і цымбалах. Дзе-нідзе і цяпер яшчэ можна пачуць гэты «аркестр».

Я ж выкарыстаў не тры інструменты, а ўвёў яшчэ і ліру, дудкі. Пісалася п'еса з вялікай любоўю, таму што тэма гэтая была мне вельмі дарагая і блізкая...

Працуюць над сваімі творами, таксама прасякнутымі фальклорнымі тэмамі, вобразами, мелодыямі, і мае калегі — Андрэй Мдзівані, Віктар Войцік, Людміла Шлег, Кім Цесакоў. Маладыя вельмі ўважліва ставяцца да фальклорнай спадчыны свайго народа, імкнучыся да яе асэнсавання і ўвасаблення ў музычных творах пра сучаснасць. Вельмі цікавы ў гэтых адносінах кампазітар Віктар Войцік, які ўдала выкарыстоўвае асабліва гучанне цымбалаў. Нетрадыцыйнасць музычнага мыслення Войціка яскрава праявілася ў яго творы «Акварэль» і «Сюіце ў старадаўнім стылі» для цымбалаў з камерным аркестрам. Уладзімір Кандрусевіч яшчэ ў час вучобы ў кансерваторыі напісаў фартэп'янавы цыкл «Калядкі», араторыю «Паданне» на словы Купалы. Новы твор — «Трубяць трубы Гарадзеньскія» — ён прысвяціў роднаму краю, Гродзеншчыне. Мікалай Літвін у кантате «Беларуская калыханка» стварае вобраз маці-зямлі на матэрыяле народных мелодый Брэстчыны. Я, на жаль, не магу расказаць пра ўсіх, хто піша самабытныя, адметныя творы, якія, паўна, сведчаць пра новы, плённы этап развіцця беларускай музыкі і якія сталі здабыткамі нацыянальнай і ўсёй савецкай культуры. Дарэчы, пра гэта сведчыць і нядаўні ўсеагульны агляд спектакляў для дзяцей і юнацтва, на якім аперэта Рыгора Суруса «Несцерка» была адзначана другой прэміяй. Але хочацца дадаць, што беларускія кампазітары ў даўгу перад сваёй старажытнай гісторыяй, яе слаўнымі продкамі Гусоўскім, Каліноўскім, Цёткай... Увасабіць гэтыя вобразы ў музыцы — пачасная справа майго пакалення.

— На справаздачных канцэртах былі прадстаўлены ўсе жанры музычнага мастацтва рэспублікі: сімфонія, оперы, балет, эстраднае музыка. Ва ўражанні: якія з іх цяпер найбольш папулярныя ў шырокага слухача?

— У кожнага жанра — свае паклоннікі. Але адначасна тэндэнцыя, якая сведчыць пра агульны культурны ўзровень народа. Гэта цікаўнасць шырокай аўдыторыі да

«сур'ёзнай» музыкі — оперы, сімфоніі. І высокая патрабавальнасць да эстраднай песні.

— Напэўна, прыцягненню шырокага гледача да музыкі садзейнічае яе даступнасць, магчымасць кожнага пабыць на канцэрце або спектаклі, бо кошт білетаў стабільна нізкі?

— Гэта сапраўды так. Білеты каштуюць у сярэднім паўтара-два рублі. А для дзяцей яны яшчэ дешавейшыя. Да таго ж існуюць спецыяльныя льготныя абанемента для студэнтаў і школьнікаў. Праводзяцца і зусім бясплатныя канцэрты на прадпрыемствах, у калгасах, на будоўлях, што спрыяе далучэнню шырокага масавага мастацтва. Гэтаму садзейнічае і адзін з асноўных прынцыпаў савецкага мастацтва...

— Яго дэмакратызм?

— Так. Вялікае значэнне маюць непасрэдыны, жывыя кантакты стваральнікаў музыкі са слухачамі. Паміж імі складаюцца адносіны сяброўства, супрацоўніцтва. Як прыклад успомнім Ігара Лучанка, цяпер старшыню праўлення нашага Саюза. Ігар Міхайлавіч — вельмі часты госць у клубах, на чытацкіх канферэнцыях у бібліятэках, у калгасах. Менавіта дзякуючы гэтаму, шчырай зацікаўленасці кампазітара справамі сваіх сучаснікаў, ён сам і яго песні карыстаюцца шырокай папулярнасцю. Нашы маладыя кампазітары таксама часта сустракаюцца са слухачамі, удзельнічаюць у традыцыйным фестывалі «Беларуская музычная восень», у Тыдні музыкі для дзяцей і юнацтва, выступаюць з творчымі справаздачамі.

— Што вы скажаце пра развіццё матэрыяльнай базы беларускага музычнага мастацтва?

— Днямі Дзяржаўны тэатр музычнай камедыі, які быў заснаваны ў 1971 годзе, «пераехаў» у новы прыгожы будынак. Гэта падзея ў культурным жыцці рэспублікі. Прымаюцца захады да стварэння ў Мінску дзіцячага тэатра оперы і балета. У Беларусі існуюць дзве філармоніі — у Мінску і ў Гомелі. З цягам часу падобныя ўстановы мяркуюцца адкрыць і ў іншых буйных гарадах рэспублікі. Дарэчы, канцэртныя залы ёсць у кожным горадзе і пасёлку, у вясковых клубах, Дамах культуры.

— Гаворачы пра развіццё беларускай музыкі, вы ўвесь час падкрэслівалі наватарскі дух маладых кампазітараў, сваясабытнасць іх падыходу да вырашэння самых розных тэм. Але кожнае нацыянальнае мастацтва адметнае сваімі традыцыямі. Для беларускага ж вельмі ўласціва ваенная тэма, увасабленне і асэнсаванне падзей Вялікай Айчыннай вайны. Ці будзе і надалей гэтая тэма «жывой» для нашых кампазітараў?

— Несумненна. Хаця падзеі вайны ўсё больш аддаляюцца. Не так даўно на сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета была пастаўлена опера Генрыха Вагнера «Сцежка жыцця» паводле твора Васіля Быкава. Для опернага жанра гэта была амаль што першая спроба ўвасабіць на сцэне падзеі вайны. Работа выклікала цікавасць гледачоў і крытыкаў.

Большасць з тых, хто сёння піша музычныя творы на ваенныя тэмы, не былі ўдзельнікамі Вялікай Айчыннай. Але памяць аб ёй захоўваецца ў сэрцах маладога пакалення. Таму і тэма гэтая «выплывае» ўжо на нейкім новым вітку.

Што ж датычыцца кар'ерыяў беларускай музыкі — Яўгена Глебава, Дзмітрыя Смольскага, Сяргея Картэса, Юрыя Семянякі, — яны ў росквіце свайго таленту. Яўген Глебаў працуе над стварэннем музыкі балета «Маленькі прынц». Твор гэты будзе пастаўлены ў Беларусі і ў Фінляндыі, дзе, дарэчы, з поспехам ідзе яго ж балет «Ціль Уленшпінгеля». Як і раней, беларускія кампазітары самааддана працуюць, адлюстроўваючы ў музыцы жыццё сваёй рэспублікі, мірную стваральную працу народа.

Гутавіч вяла
Тацяна АНТОНАВА.

ПАЭТ, ДАСЛЕДЧЫК, ПЕДАГОГ

АЛЕГУ ЛОЙКУ — 50 ГАДОУ

Гаворачы пра Алега Лойку, адны называюць яго паэтам, другія прафесарам, трэція крытыкам, і ніхто з іх не памыляецца: Алес Антонавіч Лойка — аўтар многіх кніг, ён доктар філалагічных навук, прафесар БДУ імя Леніна.

У чалавечым лёсе заўсёды надараюцца падзеі, ад якіх, уласна, і пачынаецца цалкам самастойная, непаўторная, свая жыццёвая лінія.

У лёсе Алега Лойкі, які нарадзіўся ў невялікім заходнебеларускім горадзе Слоніме, такімі вызначальнымі падзеямі сталі вызваленне Заходняй Беларусі Чырвонай Арміяй у верасні 1939 года і вучоба на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна. Відавочна, з гэтых дзвюх важнейшай з'яўляецца першая, бо калі б не было «чырвонага верасня» — не вучыцца б ён у заходнебеларускаму хлапчуку ў сценах БДУ, не ведаў б мы сёння паэта, гісторыка літаратуры, літаратурынага крытыка, перакладчыка Алега Лойку. Прынамсі, такім, якім яго зараз ведаюць тысячы чытачоў, многія сотні выпускнікоў Белдзяржуніверсітэта, дзе вось ужо дваццаць пяць гадоў Алес Антонавіч выкладае родную літаратуру.

Упершыню імя Алега Лойкі з'явілася

ў друку трыццаць гадоў назад. За гэты час ён выдаў больш за дваццаць паэтычных зборнікаў, каля дзесяці літаратуразнаўчых прац, надрукаваў дзесяцікі паэтычных перакладаў, апублікаваў больш за трыста артыкулаў, рэцэнзій, эсэ. Яго творы перакладзены на рускую, украінскую, літоўскую, польскую, балгарскую мовы.

Сярод капітальных прац — манаграфія «Новая зямля» Якуба Коласа, «Віткі, веліч, характо», «Максім Багдановіч», «Беларуская паэзія пачатку XX стагоддзя», двухтомная «Гісторыя беларускай літаратуры дакастрычніцкага перыяду», кнігі вершаў і паэм «Задуменныя пралескі», «Дзіваціл», «Калі ў дарозе ты...», «Пачуцці», «Лінія жыцця».

Сёлета былі выдадзены новыя творы Алега Лойкі — кніга літаратурнай крытыкі «Паэзія і час» і перакладзены ім зборнік выбранай лірыкі Гётэ «Снітканне і росань». Хутка з'явіцца том выбранага. Выдаецца таксама новая кніга вершаў у перакладзе на рускую мову, на польскай — друкуецца кніжка для дзяцей.

Творы Алега Лойкі заўсёды па-філасофску разважлівыя, шчырыя, прасякнутыя лірызмам і мяккім гумарам.

МАСТАК У СССР: УМОВЫ, ШТО САДЗЕЙНІЧАЮЦЬ ТВОРЧЫМ ПОСПЕХАМ

ТАЛЕНТ І ПРАЦА

Гледачы многіх краін знаёмы не толькі з класічнымі зборамі з мастацкіх музеяў СССР, але і з творчасцю сучасных жывапісцаў, графікаў, скульптараў. З поспехам прайшлі выстаўкі савецкіх майстроў у ЗША, ФРГ, Аўстрыі, Японіі, Швецыі... Цікавае да твораў прыцягнула ўвагу да жыцця і працы іх стваральнікаў, выклікаўшы, у прыватнасці, шэраг пытанняў аб умовах творчасці.

Агенцтва друку Навіны прапаноўвае ў сувязі з гэтым артыкул сакратара Праўлення Саюза мастакоў СССР Уладзіміра ВАЛОДЗІНА.

Паспрабую крата расказаць аб умовах, у якіх працуюць савецкія мастакі.

У СССР няма прыватнага мецэнацтва. Няма і прыватных выставачных залаў. Выставачныя памяшканні належаць або дзяржаве, або Саюзу мастакоў — творчай грамадскай арганізацыі.

Саюз мастакоў мае значныя магчымасці для дапамогі мастаку ў яго дзейнасці, яго творчым развіццям. Мы стараемся стварыць аптымальныя ўмовы для работы — прадстаўляем бясплатна атэль, матэрыялы (граніт, мрамур, фарбы). Нарэшце, заказваем скульптарам і жывапісцам творы, разумела, на бліжнюю ім тэматыку. лепшыя работы шырока экспануюцца па краіне, іх купляюць музеі. У нас няма дамоў творчасці, дзе выдатныя ўмовы і для адпачынку, і для працы мастакоў. Пучэўкі ў такіх дамах выдаюцца бясплатна, тэрмінам на месяц-два, праўда, не часцей разу ў год...

На якія ж сродкі існуе наш Саюз, хто фінансуе яго дзейнасць? Саюз мае вялікую творча-вытворчую базу, якая знаходзіцца ў распараджэнні Мастацкага фонду і выпускае разнастайную мастацкую прадукцыю. У нас ёсць шматлікія атэльы помнікаў і манументальных работ, прыкладнога мастацтва, сувеніраў, графічных майстэрні і гэтак далей. У нашым распараджэнні — нават заводы, напрыклад, у Ленінградзе — «Манумент-скульптура», пад Масквой — завод мастацкага ліцця.

Даходы ад усіх прадпрыемстваў вы-

яўленчага мастацтва ідуць на развіццё гэтага мастацтва, прычым без абкладання падаткамі. У агульнай складанасці Мастацкі фонд мае прыкладна 170 мільёнаў рублёў у год. Адначасна і другую крыніцу даходаў. Саюз сумесна з карціннымі галерэямі штогод праводзіць да пяці тысяч мастацкіх выставак. Атрыманыя грошы перавышаюць, як правіла, 12 мільёнаў рублёў, і трэць гэтай сумы — наша.

Якім чынам заказваюцца творы для гэтых экспазіцый? Хто вызначае тэму?

Саюз мастакоў і яго мясцовыя аддзяленні сумесна з іншымі грамадскімі арганізацыямі распрацоўваюць агульныя рэкамендацыі па будучых вялікіх выстаўках, вызначаючы толькі галоўную ідэю або накіраванасць тэмы агляду. Напрыклад: «СССР — наша Радзіма», «Сучасны партрэт», «Асенняя выстаўка»... Словам, мастакам даецца арыентацыя толькі ў самых агульных рысах.

Аўтар сам выбірае і ўдакладняе сваю канкрэтную тэму ў залежнасці ад асабістых творчых імкненняў, схільнасцей, спецыялізацыі.

Зразумела, ніхто не забараняе жывапісцу, графіку, скульптару пранавіць выставачнаму камітэту і работу, створаную раней і не звязаную з пэўным аглядам.

Да кожнай такой выстаўкі Саюз утварае з мастакоў і прадстаўнікоў грамадскасці выставачны камітэт, якому нададзены правы заключачы з майстрамі творчыя дагаворы, вызначаць гарантаную аплату на год, два, тры, выплачваюць авансы, а па меры гатоўнасці твораў — даплачваюць аўтарам наступныя сумы. Таму мастак можа працаваць над карцінай або скульптурай доўгі час, не думаючы аб «хлебе надзённым». Заўважу, дарэчы, што ён не нясе затрат на транспарціроўку і экспазіцыю сваіх работ, на афішы, каталогі, запрашалыя білеты — усе гэтыя расходы камітэт бярэ на сябе.

У заключэнне падкрэслію: каб стаць і быць мастаком у СССР, трэба толькі адно — здольнасці, талент. Усё ж неабходнае для свабоднай творчай працы яму прадстаўляе грамадства.

У красавіку вясеннія маразы, шчодро падмацаваныя снягамі і вятрамі, не давалі лісточкам вылезці з пупышак. Бедалагішпакі каб напіцца, дзяўблі ў лужынах лёд. І людзі не асмельваліся зняць паліто. Усё

жывое зацілася і чакала цяпла... І яно прыйшло! У лічаныя майскія дні ўсё змянілася. Зазелянелі рабіны і бярозы, на сасновых галінках заіскрыліся пахучыя кропелькі смалы, пад

дрэвамі разгарнуліся прыгожыя дываны з пралесак, на сонечных палянках павярнуліся да святла блакітныя званочки сон-травы. А калі зазірнуць на цяністую палянку, то сярод бярозак і сасонак можна знай-

сці і першыя вяснавыя грыбы смаржкі. Ледзь чутна шуміць вясенні лес, шаргаціць у леташняй лістоце яшчарка, а нястомная зязюля прарочыць доўгія га-

ды жыцця, поўныя святла, радасці, шчасця.

НА ЗДЫМКАХ: цвіце сон-трава; дыван з пралесак; смаржкі — грыбы вяснавыя.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

У РАЎБІЧАХ ПРАЙШОЎ XX ФІНАЛ КРОСУ НА ПРЫЗЫ ГАЗЕТЫ «ПРАВДА»

УПЕРШЫНЮ НА П'ЕДЭСТАЛЕ

У многіх кутках нашай планеты аматары спорту добра ведаюць комплекс «Раўбічы», што пад Мінскам. Тут праходзілі чэмпіянаты свету і буйныя міжнародныя спаборніцтвы біятлістаў і лыжнікаў. На гэтым выдатным спорткомплексе ёсць усе ўмовы для правядзення спаборніцтваў самага высокага рангу не толькі па зімніх відах спорту, але і па летніх. Яркае сведчанне таму — нядаўна прайшоўшы XX фінал усесаюзнага кросу на прызы газеты «Правда».

Фіналу гэтага буйнейшага ў краіне спаборніцтва папярэднічалі старты на розных этапах ва ўсіх кутках Саветаў Саюза. Падлічана, што ў кросе на прызы «Правды» ўдзельнічалі каля чатырох мільёнаў чалавек. А больш тысячы лепшых спартсменаў прыехалі ў Раўбічы, каб ужо ў фінале вызначыць мацнейшых красменаў краіны.

Фінал праходзіў у дзень святкавання Перамогі савецкага народа над нямецка-фашысцкімі захопнікамі. На ўрачыстасцях, прывечаных гэтаму святу, прысутнічалі і ўдзельнікі спаборніцтваў. Яны ўскладлі кветкі да помніка У. І. Леніну ў Мінску, ушанавалі мінутай маўчаннем памяць загінуўшых у барацьбе з фашызмам.

Першыя старты фінальных спаборніцтваў пачаліся ў дзесяць гадзін раніцы. З вялікай нецярплівацю тысячы балельшчыкаў чакалі выступлення землякоў — беларускіх атлетаў. Намячалася нялёт-

кая барацьба: на бегавыя дарожкі выйшлі больш як 30 майстроў спорту міжнароднага класа, 150 майстроў і 200 кандыдатаў у майстры спорту. Вялася барацьба не толькі ў асабістым, але і ў камандным заліку. Таму лічылася, што не толькі заняць прызавае месца, але і ўвайсці ў дзесятку лепшых у такой моцнай кагорце спартсменаў — вялікі поспех, які даваў дарагія ачкі.

Сярод беларускіх красменаў знакамітых, як кажуць, можна было па пальцах пералічыць. Але змагаліся спартсмены ўпарта на ўсіх дыстанцыях. І вось вынік. На дыстанцыі 1 500 метраў сярод дзяўчат прадстаўніца Беларусі Равіля Аглейтдзінава заняла першае месца. Сапраўдныя байцоўскія якасці праявіў Віктар Чумакоў. На васьмікіламетровай дыстанцыі ён на тры дзесятых секунды апярэдзіў Равіля Кашапава з Казані і заваяваў залаты медаль.

Судзейская калегія фіксуе своеасаблівыя рэкорды. Валгаградка Алена Малыхіна чацвёрты раз займае вышэйшую прыступку п'едэстала гонару. Адзначым, што вядомыя савецкія спартсменкі Людміла Брагіна і Таццяна Казанкіна на такіх спаборніцтвах перамагалі толькі тройчы.

Дваццаты раз удзельнічае ў кросах «Правды» саракагадовы Анатоль Бадранкоў з Казахстана, якому быў уручаны прыз «За спартыўнае даўгалецце».

Завяршыліся апошнія старты. Судзейская калегія падвала вынікі каманднай барацьбы. Роўнае выступленне спартсменаў нашай рэспублікі дазволіла ім упершыню ў гісторыі гэтых спаборніцтваў заваяваць трэцяе месца. А першыя два — у зборных РСФСР і Украіны.

Горад Мінск і добраахвотнае таварыства «Чырвоны сцяг» адзначаны прызамі за першыя месцы ў сваіх групах. Яшчэ тройчы мінчанам уручаліся прызы за перамогі сярод каманд сталіц саюзных і аўтаномных рэспублік, гарадоў-герояў і гарадоў СССР.

Зборны калектыў нашай рэспублікі «Ураджай» стаў другім прызёрам, уступішы сельскім спартсменам РСФСР толькі 28 ачкоў.

Усе ўдзельнікі спаборніцтваў адзначалі выдатную арганізацыю розыгрышу прызоў «Правды».

Я. ІВАНОЎ.

НА ЗДЫМКАХ: капітаны каманд падымаюць сцяг спаборніцтваў; на дыстанцыі кросу.

Фота А. БАСАВА і М. ХАДАСЕВІЧА.

АБЕЛІСК ЛЯ ДАРОГІ

Абеліск на левым беразе Бярэзіны з'явіўся нядаўна. Неяк школьнікі знайшлі тут іржавую гільзу. У ёй была запіска, напісаная невядомым салдатам за некалькі імгненняў да смерці. Цяпер гэтыя словы высечаны на абеліску:

«З батальёна засталася тры чалавекі. Не, ужо два. Сашок ранены. Сам я з вёскі Заўруткі. Мы трымаем абарону за ракой Бярэзінай. Раку перайшлі, а там фашысты. Памёр мой сябар Аляксандр Бручкін. Я застаўся адзін. Засталося шэсць гранат. Але танкі лезуць. Перабілі нагу. Хутка не будзе мяне. Таварышы, адпомсціце за нас. Мы не адступілі. Змагаліся да апошняй кроплі крыві...»

Ля падножжа абеліска — букет падснежнікаў. З яловых шышак выкладзена зорка. Дзеці з Бярэзінскай школы-інтэрната даглядаюць месца, дзе загінулі салдаты, якія абаранялі гэтую зямлю.

Кожны год для школьнікаў праводзіцца ўрок мужнасці. Нядаўна ён прайшоў у музеі партызанскай славы раёна. Яго правёў былы сакратар Бярэзінскага падпольнага райкома КПБ Кандрат Баранаў — арганізатар першага партызанскага атрада ў тутэйшых мясцінах.

Дванаццаць атрадаў дзейнічалі на тэрыторыі раёна. Больш за 700 байцоў змагаліся пад камандаваннем Кандрата Антонавіча ў Церавольскіх лясах. Гэта быў найбольш баявы атрад. Дыверсійная група Пятра Шынкевіча пусціла пад адхон чатырнаццаць воінскіх эшалонаў праціўніка, падрыўнікі з групы Дзяніса Сашко — сем...

Раён быў акупіраваны фашыстамі. Але атакі, засады, дыверсіі партызан паралізавалі варожыя гарнізоны.

Тры жорсткія блакады перажылі партызаны Бярэзіншчыны. Але мужнасць не пакідала людзей нават перад тварам смерці.

У фатаграфіях і іншых экспанатах музея — гісторыя партызанскага краю. Пад шклом — архіў атрада: лістоўкі, напісаныя самімі партызанамі, працяколы сходаў, выпускі падпольных газет. Сатырычныя куплеты мясцовага паэта камсамольца Міхаіла Сакава.

Нядаўна жонка В. Рыбачонка, начальніка разведкі брыгады імя Шчорса, перадала ў музей новыя экспанаты — баявыя ўзнагароды і асабістыя рэчы героя-разведчыка.

Памяць аб многіх загінуўшых і жывых ветэранах Бярэзіншчыны захоўвае музей. Чырвоныя следальцы шукаюць новыя адрасы, вядуць перапіску — памяць жыве. І ранняя вясной самыя першыя букеты падснежнікаў кладуцца на брацкія магілы воінаў і партызан Вялікай Айчыннай.

М. ПЯТРОВІЧ.

Гумар

Прыйшла суседка да хворай суседкі.

— Я ўжо дзве гадзіны гутару з табою, а ты ні разу не застагнала.

— А, мілая, я вось з табою так загаварылася, што і стагнаць забылася.

П'яны заснуў на дарозе і

не чуў, як у яго сцягнулі 3 ног боты.

Едзе фурман і крычыць:

— Прымай ногі!

А п'яны, зірнуўшы на свае босыя ногі, адказвае:

— Едзь, браце, смела! Гэта не мае, мае ў новых ботах.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 843